

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinqve

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

3 An alia sacramenta præter circumcisionem darent gratiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

ratio Et Thomae etiam ad causas morales: quia meritum Christi, antequam esset, solum poterat mouere ut prauius, & quasi per modum intentionis: sacramentum autem causat secundum virtutem, quam in re habet. Tertio à posteriori hoc colligimus ex eo, quod supra diximus, non omnibus, quibus applicabatur circumcisio, semper fuisse aliquam gratiam datam ultra eorum merita, quod etiam nobiscum Scotus admittit. Hinc autem recte colligimus, quando in ea dabatur gratia, non fuisse datam simpliciter ex opere operato ipsius circumcisionis: nam si hoc modo daret illam, utique omnibus daret, qui non ponent obicem: nam haec est ratio sacramenti ex opere operato gratiam conferentis: non ergo erat ipsum sacramentum operatum talis effectus, sed solum in paruulis propter necessitatem eorum, Deus illum effectum conferebat, non tam ex virtute sacramenti, quam suppledo inefficaciam eius. Atque hoc sensu explicari potest, ne apertum errorem contineat, quod dixit Cano, dicta relectione de sacramentis, parte quinta, in circumcisione datam esse gratiam paruulo ex sola misericordia & pacto Dei, in Baptismo vero ex iustitia & merito Christi: videri enim potest hoc esse falsum, quia si consideretur opus externum ipsius sacramenti, in utroque necessaria est promissio, & pactum Dei, ut in eo detur gratia ex certa lege: si autem effectus gratiae consideretur in ordine ad recipientem, utriusque datur ex misericordia diuina: si vero in ordine ad Christum vel meritum eius, in utroque data est gratia ex iustitia: nulla ergo videtur esse illa differentia. At vero iuxta dicta potest aliquo modo exponi: nam in Baptismo, & in quolibet sacramento nouae legis, intercessit absoluta institutio Christi fundata in rigoroso merito iam exhibito, ratione cuius voluit per haec sacramenta gratiam dare omnibus non ponentibus obicem: & ideo dicitur hic effectus esse proprie ex iustitia: at vero in sacramento legis naturae, vel circumcisione, nondum erat exhibitum Christi meritum, neque erat specialiter applicatum, ut in illis sacramentis daretur gratia, sed Deus ex sua misericordia hanc dari voluit paruulis sine sufficiente dispositione ex parte eorum propter specialem eorum necessitatem: & ideo licet illa gratia data fuerit propter meritum Christi prauius, atque ita ex iustitia, tamen quia proprie & specialiter data fuit ad subueniendum necessitati paruulorum, & ante meritum Christi exhibitum, ideo dicitur fuisse specialiter ex misericordia, & praeter id quod generaliter debitum erat imperfectioni illorum temporum ac legum.

*Ad argu-
mentum a ser-
uata senten-
tia respon-
detur.*

Ad fundamenta Scoti facilis est ex dictis responsio: nam Patres ibi citati solum intendunt quod praecedenti sectione dictum est, illud sacramentum fuisse remedium, in quo peccatum originale remittebatur, ut latius explicuit August. li. 2. de peccato originali, ca. 30. & sequen. Ad rationem vero respondetur, modum obtinendi gratiam ex opere operantis, & ex opere operato, proprie & in rigore loquendo, non esse immediate opposita: alius enim modus esse potest ex speciali priuilegio, ut infra dicemus agentes de martyrio: & ita in praesenti dici potest gratia data paruulis in his sacramentis speciali Dei prouidentia ac promissione ob necessitatem paruulorum: qui modus, si dicatur esse ex opere operato, vel ad modum operis operati, solum propter illam negationem, scilicet, quia non fuit ex proprio merito, vel dispositione operantis, non multum refert, dummodo effectus non tribuatur propriae virtuti & causalitati ipsius sacramenti.

SECTIO III.

Verum in aliis sacramentis veteris legis data fuerit gratia.
Non mouetur haec quaestio de sacramentis legis naturae: quia, eo tempore non arbitramur fuisse

alia praeter illud, quod fuit in remedium originis peccati: quod si forte aliqua alia fuerunt, idem iudicandum de illis erit, quod de sacramentis legis veteris. Duae igitur possunt esse de hac quaestione extremae sententiae. Prima est, in usu sacramentorum veteris legis nullam fuisse datam gratiam etiam ex merito operantium, quamquam iusti essent, & in charitate & ex charitate illa suscipere. Quae opinio tribuitur Magistro sentent. in 4. distinct. 1. in cuius sententiae confirmationem afferri possunt omnia testimonia scripturarum, in quibus sacramenta illius legis dicuntur egena, infirma, inutilia, & tamquam terrorea: quae non possent de illis recte dici, si saltem meritorie posset per illa gratia obtineri: & praecipue videtur fauere Paulus, qui ad Roman. 2. 3. & 4. negat, ex operibus legis fuisse homines iustificatos. Et confirmari potest haec opinio ratione: quia meritum de condigno non est sine promissione, sed usus illorum sacramentorum non erat facta gratiae promissio, sed solum retributio aliqua temporalis: & ideo ad Heb. 8. probat Paulus, Nouum testamentum esse perfectius veteri, quia melioribus re promissionibus sancitum est. Ergo in usu talium sacramentorum non erat meritum de condigno.

Secunda sententia extreme contraria est: in sacramentis antiquis datam fuisse gratiam, non solum ex merito operantis, sed etiam praeter illud. Ita sentit Hugo Victor. libro 1. de sacrament. part. 9. capite 1. & part. 11. capite 5. & part. 12. capite 4. & 12. & in sum. sentent. titu. 4. cap. 1. quibus locis etiam de sacramentis legis naturae loquitur, non tamen expresse declarat, in eis datam fuisse gratiam ultra meritum operantis, sed solum dicit, illa sacramenta fuisse sanctificantia, & adiuantia ad obseruanda praepcepta. Idem sentit Alenf. 4. part. quaestio. 6. membr. 3. art. 2. vbi dicit, illa sacramenta non esse tantum instituta ad significandum, apertius Bonauer. in 4. distinct. 1. articulo 1. quaest. 5. vbi dicit, illa sacramenta dedisse gratiam ex opere operato: addit tamen, hoc habuisse illa sacramenta tantum per accidens, ratione huiusmodi: non autem per se: quia non habebant [inquit] hanc virtutem ex pacto seu promissione Dei, sicut habent sacramenta nouae legis. Sed vel ipsae quoque loquuntur de opere operato, vel repugnantia inuoluit in eis quae dicit: quia impossibile est in aliquo opere externo dari semper aliquam gratiam praeter meritum operantis, nisi intercedat pactio vel promissio diuina: unde enim potest huiusmodi effectus oriri, nisi ex voluntate Dei? hanc eandem sententiam partim limitat: partim clarius explicat Durand. in 4. distinct. quaestio. 5. distinguit enim duplicia sacramenta veteris legis: quaedam impropria, ut erant sacrificia quaedam, & oblationes, quae licet essent meritoriae ex opere operantis, tamen in eis non conferebatur specialis gratia: quia non suscipiebantur ut sacramenta. Alia vero erant sacramenta propria, quae per sacerdotes applicabantur fidelibus, & haec [inquit] quaedam ordinabantur ad effectum, ad quem non erat gratia necessaria: ut erant illa, quae solum ordinabantur ad legales expiationes: & de his etiam negat, contulisse aliquam gratiam, quia nec ratione effectus, nec ratione significationis, illam postulabant. Alia vero [inquit] erant sacramenta ordinata ad actus, qui sine gratia non possunt conuenienter exerceri, ut consecratio, seu ordinatio Pontificis & Sacerdotis: & de his dicit contulisse gratiam ex opere operato, & non adhibet aliam probationem, nisi quia Deus non deficit in necessariis. Alij etiam dixerunt, Matrimonium dedisse gratiam ex opere operato etiam in lege naturae, ut indicat Paludanus in quarto, distinct. prima, quaestio. 5. nume. 52. dicit enim fuisse sacramentum, & equiparat illud cum sacramentis ordinatis ad remissionem peccati: & ibidem ait, in illo statu fuisse etiam sacramentum Penitentiae contra actuale peccatum: de quo eodem modo

*Secunda
sententia
ex opposito
affirmat.*

modo loquitur, quo de remedio originalis peccati, Gulielm. etiam de Rubion. in quarto, diff. 14. dixit in lege veteri fuisse sacramentum Pœnitentiæ, remittens peccata actualia ex opere operato. Cui opinioni in primis fauere videntur loca scripturæ, in quibus promittitur remissio peccatorum hominib. vtentibus illis sacramentis, vt Leuitici 4. & 5. Deuterono. 6. & similiter per consecrationē dicebatur sacerdos sanctificari, Exod. 28. & 29. Leuitici 8. Vnde Aug. q. 84. in Leuiticum exponens illa verba Leuit. 20. Ego Dominus, qui sanctifico vos, ait, Quomodo Moyses sanctificat & Dominus? Moyses visibilib. sacramentis per ministerium suū, Dominus inuisibili gratia per Sp. S. vbi est totus fructus visibilium sacramentorum: nam sine ista sanctificatione inuisibilis gratia, visibilia sacramenta quid profunt? Atq; de eisdem sacramentis loquens q. 25. in Nume. inquit, Si per se ipsa attendantur nullo pacto possunt mederi: si a res ipsæ, quarum hæc sacramenta sunt, inquirantur, in eis inueniri poterit purgatio peccatorum: Quapropter 19. contra Faustum, c. 13. comparans nostra sacramenta cum illis, solum dicit, nostra esse, Virtute maiora & vtilitate meliora: sentit ergo, in eis fuisse aliquā virtutem, licet minorem. Et idem videtur etiam sensisse Athanasius oratione in illud, Omnia mihi tradita sunt à Patre meo, post medium, dum ait, Tunc sanctificationem fuisse factam visibilibus figuris & sacramentis, ex parte vt pote ad vmbra, Ex parte, inquit, id est imperfecte, conferebantur. illa sacramenta aliquam gratiam, sed minorem, quam nostra. Denique huic sententiæ fauet Hieron. exponens Paul. ad Galat. 4. vocantem illa sacramenta egena & infirma, q; intelligendum esse dicit de illis sacramentis, prout iā cessauerunt post Christi mortem. Respondendum inquit infirma his esse, & egena elementa, qui ad ea post Euangelij gratiam reuertuntur in tantū n. nihil profunt cultorib. suis, vt ne hoc quidē exhibere valeant, quod antea præstiterant: sentit ergo, antea non fuisse egena & infirma, sed habuisse virtutem ad conferendam aliquam gratiam. Ratio pro hac sententia solum est diuina voluntas vel institutio, quæ ex dictis testimoniis colligitur. Congruentia vero esse potest, quia, quod Deus hoc beneficium contulerit illi populo, nihil derogat legi gratiæ, quia totū illud proniuebatur ex meritis Christi venturi in lege gratiæ, & semper reseruata erant maiora beneficia & gratiæ priuilegia pro hoc tempore: alioqui vero expeditabat, populum illum etiam specialiter iuuari ad portandum graue onus illius legis, & ad digne tractandas res diuinas: & cum ex illis esset Christus nasciturus, etiam oportebat propter ipsum specialiter sanctificari.

Quid in hac videndum.
Dico primo, In illis sacramentis veteris legis nullam fuisse datam gratiā ex opere operato. Ita D. Th. hic, & in 4. d. 1. q. 1. artic. 5. vbi communiter Theologi, Richard. Scotus, Gabriel, Soto: & Magistri sententia facile potest in hunc modum exponi. Probat autem primo ex nonnullis scripturæ locis. Primum est illud, supra tactum ad Galat. 4. Quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa? Quem locum tractans Augusti. in expositione illius Epistolæ, non de sacramentis Iudaicis, sed de idolis Gentium, illum intelligit, & ea dicit vocari, infirma & egena elementa: aut certe ipsamet simplicia corpora elementaria, ex quibus mundus componitur, ac Solem & Lunam, & corpora cœlestia, quæ solebant Gentiles vt Deos adorare: scribit enim Paulus ad Galatas, qui Gentiles fuerant, quibus inquit. Sed tunc quidem ignorantes Deum, his qui natura non sunt dij seruiebatis. cum ergo subdit: Quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuo seruire vultis? Per egena elementa intelligit, falsos Deos, quibus prius seruiebant. A qua expositione non multum discrepat Ambro. ibi: nam licet per elementa, Solem & Lunam intelligat, ta-

men seruire illis, dicit esse, illis abuti ad superstitiones temporum obseruationes, quas Gentiles colebant. Sed hæc expositio difficultatem habet, quia Galatæ non volebant iterum ad idololatriam reuerti, sed legem Moysis amplecti: ergo non conuertebantur ad infirma & egena elementa, id est, idola: ergo oportet intelligere cæremonias Mosaicæ, quas in principio capitis vocauerat elementa mundi huius, in illis verbis: Cum essemus paruuli, sub elementis mundi huius eramus seruientes: vocat n. elementa cæremonias illas, vel quia fuerunt initia quædam diuini cultus & religionis ac expressioris fidei: vel certe, quia omnes illæ consistebant in quibusdā rebus externis, vt in lauacris, &c. Quamquam ergo Galatæ prius fuissent idololatræ, non dicit eos iterum voluisse conuerti, ad egena elementa, id est, ad idola, sed ad quasdam res, quibus hoc erat commune cū idolis, quod erant res egena & infirmæ. Huic vero argumento tacite respondet Adamus defendens Augustini expositionem: per egena elementa, intelligi solem & lunam, ad quæ valebant conuerti Galatæ, non vt seruirent illis vt diis, sicut olim fecerant, sed vt per eorum cursum obseruarent Sabbathata, Neomenias & alias solemnitates legis, quæ secundum elementorum volumina, id est, astrorum reuelationes sumuntur & administrantur. Sed hæc interpretatio nimis coacta mihi videtur, quæquam enim demus, solem & lunam vocari infirma elementa, quod satis voluntarium est: tamen, quod obseruare cursum horum astrorum ad festa legis celebranda, sit seruire his elementis, valde violentum est. Paulus autem de his loquens elementis dicit, Quibus denuo seruire vultis, magis ergo probanda videtur expositio, quæ per egena elementa, sacramenta vetera intelligit, quam sequitur Tertul. lib. 5. con. Mar. ca. 4. & alij Patres statim cisandi. At vero alia ratione enuerari potest hoc testimonium, si intelligatur Paulum loqui de illis sacramentis nō prout fuere præcepta ante Christi aduentum, sed prout mortuus, atque mortifera post Christi passionem. Ita Hieronymus ibi interpretatur, & insinuat Chrysolomus ibidem, & clarius Theophyl. dicens, vocare Paulum infirma, & egena elementa: cultum eorum idololatriæ comparans, quia genus idololatriæ est illas cæremonias seu sacramenta, postquam abolita sunt, simul cum Euangelio introducere. Quæ expositio, quoad hunc locum attinet, est satis probabilis, quam etiam sequitur D. Thomas ibi & Anselmus, quamuis litteram, & contextum Pauli aliter exponat, quod nunc examinare non oportet, qui tamen etiam insinuat, eadem sacramenta potuisse antea dici infirma & egena, quia per se non valebant cultores iuuare, sed gratiæ auxilio egebant, quod etiam insinuant Chrysol. Theophyl. & D. Thomas: non dicerentur autem infirma & egena, si in eis gratia daretur, sicut non erat infirmum & egenum remedium legis naturæ, in quo originale peccatum debebatur. Hoc autem testimonium confirmari potest ex eadem Epistola ad Galat. cap. 2. & 3. vbi Paulus probat, illam legem non potuisse iustificare, quod etiam sæpe docet in Epistol. ad Rom. si autem in illis sacramentis data fuisset gratia, multum valuisset lex illa ad iustitiam comparadam. Sed neque hoc argumentum videtur conuincens: Paulus enim intendit, euertere Iudæorum errorem, qui putabant, sua sacramenta & cæremonias fuisse per se sufficientia ad iustitiam & salutem sine Christo & fide eius, vt late exponit Aug. Epi. 19. ad Hiero. ergo solum hoc sensu potest ex illis locis colligi, non fuisse in illis sacramentis datam iustitiam, scilicet, sine fide Christi, & hoc solum concludit illa ratio, qua Paul. vtitur, quia alias Christus gratis mortuus est: at vero q; in illis sacramentis data fuerit gratia in fide Christi, sicut in circumcisione, nec fauet Iudæorum errori, nec videtur esse cōtra hanc Paul. doctrinam, neque inde inferri potest, gratis Christum esse mor-

mortuum, ut per se constat. Neque etiam sequitur, illa sacramenta debuisse semper durare, sed potius sequitur, cessasse adueniente Christo, quem prefigurabant, & ad quem homines disponebant.

Sed quamquam hæc vera sint, nã propter has expositiones horum testimoniõrum, & aliorum similitu contra sententia non est hæresis nota ascienda, nihilominus in huiusmodi locis semper Paulus fuit huic sententiæ, extenuans & quasi in nihilum redigens virtutem illorum sacramentorum, & docens illam legem præceptis onerasse homines non tñ iuisse, & ideo ad R. 6. 3. dicit, per legem tñ datam esse cognitionem peccati, & c. 4. legem non iustitiam, sed iram operatã fuisse, & ad Galat. 3. Quid ergo lex? propter transgressionem posita est. Quæ loca tractans Aug. toto libro de Spirit. & litte. & lib. 1. de peccato. mer. & remissio. c. 71. & lib. 2. de pecca. origin. c. 25. & lib. 1. contra duas Epistolas Pelag. cap. 8. & lib. 3. cap. 4. docet, hanc fuisse diuinã providentiæ rationem, & prius homines præceptis oneraret, & sacramentis, quæ per se gratiã non conferrent, ut homines suam infirmitatem agnoscerent, ut gratioribus animis auctorem iustitiæ & legem gratiæ amplecterentur, & hac de causa dicit, interdum vocari à Paulo legem illam, legem mortis, aut, ministracionem mortis, aut, litteram occidentem, ad Roman. 7. 2. Cor. 3. & apud Ezechielem c. 20. vocari illa præcepta, (non bona) vnde, dicta Epistola 19. ad Hieronymum. Cur (inquit) non dicam præcepta illa veterum sacramentorum, nec bona esse, quia non eis homines iustificantur, vmbre enim sunt prænunciantes gratiam, quã iustificamur, nec tamẽ mala, quia dimittis præcepta sunt, temporibus performisq; congruentia? cum me adiuuet etiam prophetica sententia, quã dicit Deus; dedisse se illi populo præcepta non bona, forte enim propterea non dixit mala, sed tantum non bona, id est, non talia, ut illis homines boni fiant, aut sine illis boni non fiant: ad verificandas autem has locutiones, necesse est, ut in illis ceremoniis gratia daretur. Nam quacunque ratione comparatur gratia per modum operis operati, per illa sacramenta, seu in illis multum iuaretur homines ad illius legis obseruationem, & peccata vitanda, & fortasse hanc ob causam Io. 1. Lex à gratia condistinguitur dum dicitur, lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Confirmatur tandem hæc veritas ex Paul. ad Hebr. 7. dicente; Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem. Et prius vocauerat legem illam, legem mandati carnalis, significans ex se nõ habuisse spirituale fructum, qd explicat postea illis verbis; Propter infirmitatem eius, & inutilitatem. Quæ verba non possunt explicari, sicut alia similia adducta ex Epistola ad Galat. de tempore legis gratiæ, in quo lex vetus est reprobata, quia non dicit Paulus eam esse inutilem & infirmam, quia reprobata est, sed potius è contrario, esse reprobam, quia erat inutilis & infirma: erat ergo huiusmodi prius etiam, quam abrogaretur: explicat autem hanc infirmitatem & inutilitatem sequentibus verbis. Nihil n. ad perfectum adduxit lex: introductio vero melioris spei; per quam approximamus ad Deum, & c. 9. magis explicans hanc imperfectionem dicit de veteri testamento. Habuit quidẽ & prius iustificaciones culturae, id est, pertinentes ad cultum externum, & sanctum saculare, seu mundanum, ut textus Græcus habet, quod verbum, cũ obsecrum sit, varias habet interpretationes. Theodor. & Ambrosius intelligunt templi ipsũ dictũ esse, sanctũ mandatum, quod totius mundi figuram haberet. Chrys. & alij Græci intelligunt, idem templi dictum esse mundatum, quoad exteriorem partem eius, quia omnibus hominibus etiam secularibus ad illud patebat aditus. Anselm. vero existimat dictum esse mundatum, quia tota eius maiestas erat externa; & quodammodo ex his rebus confurgens, quæ

mundus in æstimatione habet, vt sunt, aurum, argentũ, lapides preciosi, & similia. Nec multum ab hac expositione discrepat D. Thom. qui dicit, vocari mundanum, quia solum erat corporale & externum & in eo diuina virtus gratiam non operabatur. Quæ expositio ad rem præsentem confirmandam conducit, sicut & illa, quam Caietanus addit, vocari mundanum, quia solum exigebat, externam iudiciam, quæ erat secundum iudicium hominum, & eodem modo dicere possumus, vocari mundanum, quia in eo per se non dabatur iustitia interior in oculis Dei, sed exterior in oculis mundi huius: vnde subdit Paul. inferius, iuxta quam munera & hostiæ offeruntur, quæ non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem, solummodo in cibis & in potibus, & in variis baptismatibus, & iustitiis carnis, vsq; ad tempus correctionis impositis. & infra; sanguis (inquit) hircorum & taurorum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat, ad emundationem carnis. Sentit igitur Paulus in omnib. illis sacrificiis, & ceremoniis, secundum se consideratis non fuisse datã gratiam, nec spirituales fructus, sed solum vmbra vmbra futurorum bonorum, vt dicit cap. 10.

Secundo principaliter probatur hæc veritas ex Patrum testimoniis. Secundo principaliter probatur hæc veritas ex Patrum testimoniis. Chrysostomus Homil. 7. in ad Romanos dicit, Paulum tria ostendere in illa Epistola, primum, sine lege posse esse iustitiam. Secundum, quod ad nos spectat, per legem non potuisse comparari. Tertium, legem fidei non repugnare. Idem Homil. 14. ad Hebræos dicit, Sacerdotiã verus non potuisse prodesse, nec lætificare. Similia habet Ho. 13. in Iohannem & Basilii libro de Spiritu sancto c. 14. Orige. lib. 2. contra Celsum. Irenæus li. 4. ca. 28. 32. & 34. Theodoretus lib. 7. ad Græcimum, Ambrosius 1. de sacrament. ca. 4. & 6. & libro de his, qui inuitantur, ca. 8. & 9. Cyprianus sermo. de circumcissione circa finem, dicens: in illis sacramentis tantum fuisse vmbra futurorum, a peritius Augustinus narratione in Pitulum 73. In initio differentiam constituens inter sacramenta vetera & noua, quod hæc dant salutem, illa tantum promittebant saluatorẽ, & tract. 41. in Iohannem circa medium. In veterib. (inquit) sacrificiis non erat expiatio peccatorum, sed tantum vmbra futurorum: & Eusebius Emif. Hom. de Transfiguratione in sabbar. post primam Domini. Quadragesi. distinguens tria tabernacula Synagoga, Ecclesiæ & Gloria. Primum (inquit) in vmbra fuit & figura. Secundum in figura est, & veritate. Tertium in veritate solum: in primo ostenditur vita, in secundo datur, in tertio possidetur, non enim sacramenta Ecclesiæ sicut sacramenta Synagoga, medicinam docent & ostendunt, sed ipsi potius sunt medicina & remissio peccatorũ. Ad hoc deniq; confirmandum valent omnia quæ supra de circumcissione adducta sunt, & præsertim definitio illa Concilij Florentini, in qua duæ partes ponderandæ sunt, altera negativa, in qua dicitur: Sacramenta vetera non causabant gratiã. Quæ absolute excludit omnẽ gratiã sacramentalem, siue magnã, siue parua, & omnem causalitatem simpliciter, siue physicam, siue moralem. Dicere vero quis posset per hanc propositionem negatiuam non excludi gratiã datam in ipsis sacramentis, ab eis tñ nõ causatam, & ideo expendenda est altera particula exclusiua, scilicet, Sed eam solũ per passionẽ Christi dandam figurabant: nam per hanc excluditur omnis gratia data in ipsis sacramentis per meritum recipientium, quia, si talis gratia daretur, eam sacramenta significarent: ergo non tñ essent signa prognostica gratiæ per Christũ dandæ, vt Cõcil. dicit. Tertio, ad hanc veritatem confirmandam nulla alia ratio afferri potest, nisi quia huiusmodi gratia danda in sacramento ad præsentiam externi operis, pendet ex diuina voluntate, & promissione, de qua nobis non constat, nisi per scripturas, vel doctrinam fidei: ergo cum ex his non colligatur promissio, sed

potius

potius contrarium, nullo modo afferenda est, maxime, cum nulla sit necessitas, & illa perfectio consentanea non sit imperfecti illius status & legis, ut ex haecenus dictis satis constat.

Iusti sacramentis virtutibus in lege veteri de condigno meritis augmentum gratia.

Dico secundo, homines iustos videntes illis sacrificijs vel sacramentis de condigno illis actibus, meruisse coram Deo gratiae augmentum. Ita docent omnes Theologi supra citati, & est res certa: colligitur enim ex scripturis & principiis fidei, quia ibi concurrerant omnia necessaria ad huiusmodi meritum & augmentum gratiae, nam ex parte operantium erat vera sanctitas & iustitia. Supponimus enim eo tempore fuisse multos homines vere iustos & gratos Deo. Quod est de fide certum, ut constat ex discursu veteris testamenti, & ad Hebræos 11. Lucae 1. & 2. Deinde ipsa opera ex obiecto erant bona, & grata Deo, quandoquidem ab ipso erant praecepta, & ad illius cultum & religionem pertinebant. Denique fieri poterat ex vera fide & charitate: ergo ex parte operantium & operum, nihil deerat ad meritum de condigno. Neque etiam ex parte Dei aliquid deesse poterat. Nam semper atque omni tempore, paratus fuit, mercedem retribuere bene operantibus, ut patet Isai. 56. Haec dicit Dominus eis, qui custodierint praecepta mea, & elegerint, quae ego volo, dabo illis in domo meae locum nominatissimum, nomen aeternum dabo eis, de quo premio dicit idem Isaias cap. 64. Oculum non vidit Deus absque te: quae preparasti expectantibus te, quod de premio gloriae explicat Paulus 1. ad Corinth. 2. & de eodem dicitur Sap. 11. Iusti autem in perpetuum viuent. & Ecclesiast. 18. Merces Domini manet in aeternum, de qua dictum est Abraham. Genes. 15. Merces tua magna nimis. Ac denique Paulus ad Hebræos 11. dicit de antiquis Patribus. Defuncti sunt, non acceptis repositionibus, sed à longe eas aspicientes. & infra. Qui enim hoc dicunt, significant se patriam inquirere, erat ergo etiam in eo statu pactum diuinum seu repositio sub conditione operum, quod si illis operibus, gloriam promerentur antiqui iusti, eadem ratione merebantur etiam gratiae augmentum, quia post acquisitionem eius ad primam gloriam nullus meretur gloriam, nisi merendo eius, & gratiae augmentum, & ideo de Abraham dicitur Iacobi 2. fuisse ex operibus iustificatum, quae verba de merito, de condigno, & de augmento iustitiae exposuit Conc. Trident. sessione 6. c. 10. ubi eodem modo exponit illud Ecclesiast. 18. Ne verearis vique ad mortem iustificari. Si ergo iusti antiqui, per opera iustificari amplius poterant: ergo et per sacramenta, vel sacrificia, quatenus erant quaedam religionis opera.

Respondetur ad argumenta prima.

Ad fundamenta primae sententiae, respondetur primo, ad illa loca scripturae, aliqua ex illis intelligi posse, de tempore post Christi mortem, ut dictum est, esse probabile de testimonio supra tractato ad Galatas quarto, atque idem videtur de verbis illis ad Philipenses tertio, ubi de eisdem caeremonijs legalibus tractans ait Paulus. Quae mihi fuerunt lucra haec arbitratus sum propter Christum detrimenta. & infra. Omnia detrimenta feci, & arbitror ut stercora, ut Christum, lucrificarem, & inueniar in illo, non habens eam iustitiam, quae ex lege est, sed illam, quae ex fide est Christi. Quaedam vero intelligenda sunt de tempore legis scriptae, quando illa sacramenta vigeant, & illa dicuntur inutilia, & egea, quantum ad sacramentalem iustificationem praestandam, non vero quantum ad iustificationis augmentum ex merito, quod commune est omnibus bonis operibus, & non prouenit proprie ex virtute seu valore ipsorum operum exteriorum, sed ex interiori charitate & virtute. Dicit etiam possunt illa sacramenta tunc fuisse inutilia ad iustificandum, quocumque modo per sese, ac sine fide Christi, nam si aliquod meritum in usu illorum futurum erat, necessesse erat, ut in fide Christi fundaretur. Et hoc sensu intelligendum est, quod in locis citatis ex Epistola ad Romanos ait Paulus, Ex Franc. Suarez Tom. 3.

operibus legis neminem iustificari, scilicet virtute ipsorum operum, quatenus praecise à libero arbitrio fieri possunt, secus vero, ut à fide, & charitate procedunt. Nam hoc modo potius dicit Paulus eodem loco ad Romanos secundo. Factores legis iustificabuntur, & qui fecerit ea, viuet in illis, & haec ratione dicunt interdum Patres, homines illius temporis quatenus iusti erant, & merebantur coram Deo, ad nouum testamentum pertinuisse, quia per fidem Christo coniungebantur, & inde vim merendi accipiebant, atque eodem sensu aiunt, religionem Christianam ab initio fuisse, ut videre licet apud Eusebium libr. primo historiarum cap. 1. & Augustin. 1. retract. cap. 13.

Ad rationem pro illa opinione factam, iam ostensum est, in eo statu fuisse promissionem diuinam ad meritum de condigno sufficientem, quod vero Paulus ait, testamentum nouum melioribus repositionibus esse sancitum, existimo in hunc modum esse intelligendum, aliud enim est loqui de promissione quasi intrinseca ordini gratiae & prouidentiae supernaturali, quae generalis fuit in omni tempore, & in omni statu humanae naturae, aliud vero de promissionibus propriis alicuius legis seu status. Promissio ergo primae gratiae conferendae homini sufficienter disposito per contritionem, & promissio gloriae conferendae homini grato, & promissio augmenti gratiae & gloriae dandae iustis in premium bonorum operum, quodammodo fuit intrinseca ordini gratiae, ut est sub perfecta ac sua prouidentia Dei supernaturali, & ita haec promissiones fuerunt tam in lege naturae, quam in lege scripta, nec constat nobis in lege scripta fuisse maiores, aut potiores, quam in lege naturae fuerint, quamuis fuerint clariore, magisque à fidelibus cognita. At vero propriae promissiones, quae additae sunt in veteri testamento, videntur fuisse tantum temporales, ut constat fere ex toto discursu illius legis, & exponit optime Augustinus toto libro de Spiritu & litter. & in enarration. in Ps. 72. & libr. contra Adimantum Manich. cap. 3. & 19. contra Faustum cap. 31. Quibus locis, ait in antiqua lege propter imperfectionem eius, & quia regnum caelorum longe distabat, factas esse promissiones temporales, non tamen esse omnino praetermissas spirituales, quae interdum in ipsis temporalibus figurabantur, interdum expressius fiebant, ut diximus. Et ideo dicebat Christus Phariseis Ioan. 5. Scrutamini scripturas, in quibus putatis vitam aeternam haberi, at vero in nouo testamento & generalis promissio gratiae & gloriae expressius facta est, adeo ut sub nomine Regni caelorum, non fuerit antea proposta, sed initio praedicationis noui testamenti, ut Augustinus supra notat. & 1. retract. cap. 22. & praeterea additae sunt multae promissiones spirituales abundantioris gratiae propriae huius status, in quo de temporalibus promissionibus fere nulla est mentio, sed veluti supponuntur haec temporalia bona ad iudicanda iustis: si illis aut necessaria aut utilia fuerint. Propter haec ergo causam merito dixit Paulus, Nouum testamentum in melioribus repositionibus esse sancitum.

Ad fundamenta secundae sententiae. Primo illa coniectura Durand. quod Deus non deficit in necessariis, nullus est momenti. Primo, quia non constat, sacerdotium Leuiticum & ministeria eius fuisse adeo perfecta, ut necessarium simpliciter fuerit illa in gratia perficere. Deinde quicquid de hoc sit, sufficiebat iustitia, quae per meritum & dispositionem operantis comparari poterat. Neque enim illa lex adeo perfecta fuit, ut oportuerit meliori & utiliori modo hominibus prouideri.

Ad testimonia vero scripturarum, in quibus promissiones quaedam continebantur, respondetur primum, multas ex illis non intelligi de interiori ac vera remissione culpae coram Deo, sed de legali quaedam remissione quoad aliquas penas, vel irregularitates legis, cuius signum esse potest, quod non in singulis

singulis sacramentis, vel sacrificijs promittebatur remissio omnium peccatorum, sed quaedam peccata dicebantur tolli quibusdam sacrificijs, quaedam vero alijs, cum tamen in vera remissione culpe mortalis nunquam vna sine alia remittatur, & ideo Propheta alijs in locis, reiectis illis sacrificijs, interiori animi contritionem & commutationem requirebant ad consequendam veram remissionem peccatorum, & hoc ipsum significavit Paulus vocans omnes iustitias carnis. Secundo dicitur, illa sacrificia hominibus nondum iustificatis per contritionem potuisse valere ad remissionem peccatorum obtinendam per modum imperationis: Ad quod multum etiam iuuare poterat oratio sacerdotis, ad impetrandum scilicet à Deo auxilium & motum cordis, quo remitterentur peccata, vt docuit D. Th. 1. 2. quaest. 103. art. 2. & Cano 12. de locis, c. 13. ad 9. hominibus autem iam iustificatis prodesse poterant ad satis faciendum pro peccatis quoad temporales poenas, non quidem ex opere operato, vt videtur sensisse Alexander Ales. m. 4. art. 3. sed ex opere operantis, vt recte docuit D. Tho. in 4. distinct. 1. quaest. 1. art. 5. quaestiu. 2. ad 2. & ex dictis satis constare potest. Atq; eodem modo exponenda sunt testimonia Sanctorum ibi citata, sufficienter enim intelliguntur de fructu ex opere operantis, neq; aliud probat congruentia ibi adducta.

Q V A E S T I O LXIII.

De effectu sacramentorum, qui est character in sex articulos diuisa.

EINDE considerandum est de alio effectu sacramentorum, qui est character.

Et circa hoc quaeruntur sex.

- Primo, vtrum ex sacramentis causetur character aliquis in anima.
- Secundo, quid sit ille character.
- Tertio, cuius sit character.
- Quarto, in quo sit, sicut in subiecto.
- Quinto, vtrum insit indelebiliter.
- Sexto, vtrum omnia sacramenta imprimant characterem.

ARTICVLVS I.

Verum sacramentum imprimat aliquem characterem in anima.

7. 1. q. 1. 214. q. 1. c.

1. p. 9. 23. art. 3.

Lib. 2. circa prin. 10. 3.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod sacramentum non imprimat aliquem characterem in anima. Character enim significare videtur quoddam signum distinctiuum. Sed distinctio membrorum Christi ab alijs, fit per aeternam praedestinationem, qua non ponit aliquid in praedestinato, sed solum in Deo praedestinate, vt in prima parte * habitum est. Dicitur enim 2. Timot. 2. Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc, nouit Dominus qui sunt eius. Ergo sacramenta non imprimunt characterem in anima.

2. Praeterea, character signum est distinctiuum, signum quod praeter speciem, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire. Nihil autem est in anima, quod aliquam speciem sensibus ingerat: Ergo videtur, quod in anima non imprimatur aliquis character per sacramenta.

3. Praeterea, sicut per sacramenta nouae legis distinguitur fidelis ab infideli, ita etiam per sacramenta veteris legis: sed sacramenta veteris legis, non imprimebant aliquem characterem in anima, vnde & dicuntur iustitiae carnis secundum apostolum ad Hebraeos 9. Ergo videtur, quod neq; sacramenta nouae legis imprimunt characterem.

SED contra est, quod apostolus dicit 2. ad Corinth. 1. Qui vnxit nos, Deus est. & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. Sed nihil aliud importat chara-

cter, quam quandam signationem. Ergo videtur, quod Deus per sacramenta nobis suum characterem imprimat.

RESPONDEO dicendum, quod sicut ex predictis * patet sacramenta nouae legis, ad duo ordinantur, videlicet ad remedium contra peccata & ad perficiendum animam in his, quae pertinent ad cultum Dei, secundum ritum Christianae vitae. Quicunq; autem ad aliquid certum deputatur, consuevit ad illud consignari, sicut milites, qui ad scribentur ad militiam antiquitus, solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri, eo quod deputabantur ad aliquid corporale. Et ideo cum homines per sacramenta deputentur ad aliquid spirituale pertinens ad cultum Dei, consequens est, quod per ea fideles aliquo spirituali characterem insigniantur. Vnde August. * dicit in secundo contra Parmenianum. Si militiae characterem in corpore suo, non militans pauidus exhibuerit, & ad clementiam Imperatoris confugerit, ac prece fusa, & impetrata iam venia militare ceperit, numquid homine liberato atq; correcto character ille repetitur, ac non potius agnitus approbatur? an forte minus harent sacramenta Christiana, quam corporalia haec nos?

AD primum ergo dicendum, quod fideles Christi ad primum quidem futurae gloriae deputantur, signaculo praedestinationis diuinae. Sed ad actus conuenientes praesentis Ecclesiae deputantur quodam spirituali signaculo eis insignito, qui character nuncupatur.

AD secundum dicendum, quod character anima impressus, habet rationem signi, in quantum per sensibile sacramentum imprimitur, per hoc enim sicut aliquis esse baptismali characterem insignitus, quod est ablutus aqua sensibili. Nihilominus tamen character vel signaculum dici potest per quandam similitudinem, omne quod configurat alicui, vel distinguit ab alio, etiam si non sit sensibile, sicut Christus dicitur figuram vel characterem patris substantiae, secundum apostolum Hebr. 1.

AD tertium dicendum, quod sicut supra dictum est, * sacramenta veteris legis non habebant in se spirituales virtutes, ad aliquem spirituales effectum operantem. Et ideo in illis sacramentis non requirebatur aliquis spiritualis character, sed sufficiebat ibi corporalis circumcisio, quam apostolus signaculum nominat, Rom. 4.

COMMENTARIVS.

TITULUS huius articuli, vt recte Caieta. notat, indefinite, prout sonat, intelligendus est: non enim de omnibus sacramentis vnuerfaliter, nec de aliquo in particulari ac definite quaestio proponitur, sed absolute & confuse de sacramentis nouae legis. Rursum oportet aduertere, nomine characteris significari, signum, seu sigillum, quo solet signari res aliqua, vel vt cognoscatur, & ab alijs distinguatur, quomodo solet signari feruus, aut ouis, characterem proprio domini sui, vel vt in pretio habeatur, quo modo signatur pecunia sigillo regio, vel vt ad aliud munus deputetur, quo modo milites characterem militari insigniuntur, & hoc modo accipitur in scriptura character Antichristi pro signo, quo ille sigillabit sectatores suos. Apocal. 13. 14. & sequentibus. Atq; in hac propria significatione accipi in praesenti constat, tam ex proprietate vocis, quam ex vsu omnium. Verum est vocem characteris communiter significare signum sensibile, quia haec vox primum est imposita ab hominibus, qui sensibilibus signis vtuntur: Hic vero sumitur pro signo seu characterem spirituali, quo signantur animae Christianae per Christi sacramenta.

Respondet ergo D. Thom. per sacramenta Christi imprimi in anima spirituales characterem. Quae conclusio in argumento. Sed contra, probat ex Paul. 2. ad Corinth. 1. dicente. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui vnxit nos Deus, & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris: Quod testimo-

62. art. 6.

Contra epist. Parm. lib. 2. c. 13. parit ad md. 10. 7.

* 1. q. 62. art. 6.